

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Meșinca
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

ISSN 2734-6889

ISSN-L 2734 -6889

Frontiera de Vest: un ghimpe în ochiul neprietenilor

Prof. Neculai Moghior

Gl.Bg. (r.) Ion Dănilă

*„Iertarea face bine celui care o acordă și, totodată, celui care o primește.
Este cea mai puternică dintre puteri”¹*

Martor și istoric al primului război mondial, Constantin Kirițescu își creiona crezul său, astfel: „Datorăm miilor de morți, eroi, pentru a ne face o patrie mare și liberă, străduința obștească de a croi neamului românesc în viitor un drum fericit, inspirat din gloria trecutului, dar fără greșelile lui”², căci nu uită să amintească despre faptul că „Tratatelor internaționale, nesocotind drepturile și dorințele românilor, au creat în veacul al XIX-lea o Românie Mică... o jumătate din neamul românesc era lăsat afară din hotarele lui firești”, sub jugul străinilor, smuls prin „violență și fraudă”³ croind ceea ce, plastic, Nicolae Iorga numea „o Românie înconjurată de români”.

Cunoscători ai cuvintelor anticului înțelept Sun-Tzi, căci „Armele cotropirii sunt blestemate (...) dar armele apărării sunt sfinte”⁴, dar călăuzindu-se după semnificația lor, românii, așa cum remarcă patriotul și cărturarul pașoptist Nicolae Bălcescu „nu au iubit războiul de cuprinderi (...). Misiunea lor era să apere țara”⁵, dar s-au aruncat în vârtoarea primului război mondial, alături de Antantă, călăuziți de țelul sacru al eliberării fraților aflați sub jug străin și alăturarea străvechilor teritorii românești în granițele firești ale unicului stat național unitar.

După doi ani de neutralitate cu arma la picior, conform hotărârii consiliului de coroană de la Sinaia” pentru a intra în război atunci când interesele țării o cer”⁶ și atrăgând admirația cardinalului De la Retz, care afirma că „Nu există ceva în lume fără un moment decisiv, iar o capodoperă a bunei conduceri este cunoașterea și alegerea acestui moment”⁷, România se aruncă în vârtejul marii conflagrații mondiale, dar, așa cum aprecia reputatul istoric Constantin Daicovici, „România a intrat în hora corbilor, dar și-a jucat danțul său”⁸, hotărâtă să-și croiască prin jertfă și dăruire idealul secular - unitatea și libertatea națională.

Sesizând această clipă decisivă, Nicolae Iorga o immortalizează astfel: „A sosit ceasul în care cerem, și noi lumii, cinstit cu arma în mână, cu jertfa a tot ce avem, cea ce alte neamuri, mai fericite au de atâta vreme, unele fără să fi vărsat o picătură de sânge pentru aceasta: dreptul de a trăi pentru noi, dreptul de a nu da nimănui ca robi rodul ostenețelor noastre”⁹ și aceasta nu se putea realiza decât prin sacrificiul subliniat crud, dar realist de Horia Lovinescu, „Va părea o crimă smulgerea câtorva milioane de oameni de la viața lor

¹ Shakespeare - *Aforisme și cugetări*, Editura Albatros, p. 24

² Constantin Kirițescu – *Cartea neamului românesc. De la cauze la înfrângerea din 1916*, vol. I, Editura Casei Școlare, București, p. 594

³ Constantin Kirițescu – *op.cit.*, vol. II, p. 524

⁴ Sun-Tzi - *Arta războiului*, Editura Militară, București, 1976, p. 28

⁵ *** - *Reflecții și cugetări*, vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 558

⁶ N. Moghior, I. Dănilă, L. Moise - *Ferdinand I, cuvânt pentru întregirea neamului românesc*, Editura Metropoli, 1994, p. 66

⁷ *** - *Maxime și cugetări*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 325

⁸ Stefan Pascu – *Făurirea statului național unitar român*, 1918, vol. I. Editura Academiei, București, 1983, p. 45

⁹ *** - *Reflecții și cugetări*, vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 580

normală și liberă”, convins însă că „Întrând în război ne luptăm deci și pentru progresul moralei sociale”, transpunând în faptă crezul națiunii și anume acela că „Nimic nu poate fi mai legitim și mai sfânt decât dorința unui popor de a viețui laolaltă în marginile lui etnice”.¹⁰

Românii, încrezători în destinul lor comun, nu doreau să fie doar martiri, ci și participanți la război, fiind convinși că „Numai ce se înalță prin trudă, prin jertfă, cu nenumărate greutăți are un înțeles și un rost de durată”¹¹, cum va concluziona cunoscutul istoric Gheorghe Brătianu.

Realitatea a fost dură pentru noi și „Golgota” poporului român va fi marcată de extaz, dar și mai mult de agonie și chiar disperare. Drame zguduitoare vor trăi și românii din armatele străine, slujind un drapel ce nu-i reprezenta și nu-i recunoștea.

România a ieșit din marea încercare, prima conflagrație mondială, întregită, dar cu trupul sângerând abundent. Hotarele țării fuseseră legitim tăiate cu sabia. Stropită cu sânge, sfințită cu lacrimi – Unirea cea Sfântă era realizată – și dacă o țară de șapte milioane o înfăptuise, un popor de paisprezece milioane trebuiau să o păstreze prin tact, înțelepciune și diplomatie, întărind-o în interior, reliefând-o în exterior.

Sfârșitul războiului îl îndreptățește pe Nicolae Iorga să sublinieze „Noi nu am luat nimănui nimic; suntem singurul popor din lume, poate căruia nu i se poate spune că a luat ceva din dreptul său”¹²; parcă ecou peste ani al „poetului național”, inegalabilul Eminescu, care în ale sale „Scrieri politice” constata că „singurele țările românești sunt acelea în care din vremuri străvechi fiecare a avut voie să se închine la orice Dumnezeu au voit și să vorbească ce limbă i-au plăcut”, dar „pământul românesc fiind un dar de la Dumnezeu și de aceia românii l-au iubit, apărât și cinstit, agățându-se de glia strămoșească cu unghiile, apărând-o cu prețul vieții și înnobilând-o cu sângele lor”¹³, deci noi ne-am eliberat neamul și am unit pământurile românești într-o singură țară – ROMÂNIA; n-am atentat la nimic ce n-a fost legitim al nostru.

Începută la Chișinău, la 27 martie, continuată la Cernăuți, pe 28 noiembrie, construcția edificiului național atinge apogeul la 1 decembrie 1918 când și locuitorii Banatului și Transilvaniei, în memorabila Adunare Națională de la Alba Iulia hotărâsc „unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dâșii cu România”.¹⁴

Cea ce poporul român a înfăptuit prin jertfă și voință națională este legiferat pe plan internațional prin Tratatul de pace de la Trianon, 4 iunie 1920, între Puterile Aliate și Asociate și Ungaria care recunoaște unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România.

Edificiul înălțat în jurul Carpaților, la nord de Dunăre și până la marea cea Mare trebuia consolidat, pentru că așa cum remarcă și prestigiosul om politic Constantin Argentoianu „O unire, fie ea și o reîntregire, nu se face printr-un simplu decret și printr-o proclamație. Pe lângă partea materială mai e și partea morală, și fără o încheiere sufletească nu poate fi adevărată unirea. Latura sentimentală a problemei merită băgare de seamă”¹⁵, iar în noile provincii și mai ales în Ardeal, mocneau nemulțumiri și animozități cu rădăcini încă din trecut, dar actualizate, mai ales în anul 1919.

Deși chiar de la înmânarea hotărârii de la Alba Iulia de către delegația transilvăneană regele Ferdinand recomanda: „Să fiți buni cu ei... cu minoritățile, situația lor este grea; au fost până acum stăpânitorii”, iar ardelenii asigurându-l, că „nu voim să devenim asupritori din asupriți”¹⁶, iar mai târziu (1923) Constituția, pe care profesorul londonez Watson o aprecia că „a înzestrat națiunea cu mijloacele unei auto-exprimări democratice”¹⁷, considerată în epocă și nu numai, ca cea mai democratică, statua la loc de cinstire egalitate în drepturi pentru toți cetățenii țării fără deosebire de naționalitate, limbă sau credință, mocneau încă asperități și amintiri tragice ce continuau să bântuie conștiințele și nu numai românii erau cei vinovați, căci ei cunoșteau vorbele lui Balbus: „Cine iartă învinge întotdeauna”¹⁸ și le puneau în practică, iertând, dar nu uitând.

Convinși ca și anticul Pittacos, că „Iertarea este mai bună ca răzburarea”¹⁹, românii căutau posibilitățile optime de conviețuire armonioasă cu toți minoritarii, dar ungurii din interior, ațâțați în permanență de politica revizionistă a celor din Ungaria, aveau mereu pretenții și manifestări ostile.

Încă din 1920, așa cum consemna eminentul diplomat ardelean din perioada interbelică, Vasile Stoica „ungurii încep să facă o mișcare puternică spre a câștiga lumea americană pentru idea unei Ungarii

¹⁰ Idem, 575

¹¹ Gheorghe Brătianu – *Originile și formarea unității românești*, ediția II-a, Editura Academiei, București, 1995, p. 45

¹² *** – *Reflecții și cugetări*, vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 581

¹³ Mihai Eminescu – *Scrieri politice*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 75

¹⁴ *** – *Istoria României în date*, Editura Enciclopedică, București, 2007, p. 352

¹⁵ Onisifor Ghibu – *De la Basarabia rusească la Basarabia românească*, Editura Semne, București, 1997, p. 450

¹⁶ N. Moghior, I. Dănilă. V. Popa – *Ferdinand I văzut de contemporanii săi*, Editura Militară, București, 2006, p. 205

¹⁷ Idem, p. 274

¹⁸ *** – *Proverbe și cugetări latine*, Editura Albatros, p. 92

¹⁹ *** – *Cugetări grecești*, Editura Albatros, p. 50

<<integrale>> și continuă că în America noi aveam „o situație disperată” dominând „o totală neîncredere în autoritățile noastre consulare improvizate”.²⁰

Participant și interesat de evenimente, Stoica remarca, că imediat după Conferința de pace, ungurii „au pornit lupta contra Tratatului de la Trianon” dusă „nu numai cu o rară vigoare, dar și cu o excepțională metodă și persistență”²¹. Pentru eficiența întreprinderii organizează un excelent serviciu de propagandă pentru străinătate, iar din 1921 au întemeiat pe lângă marile universități institute de cercetare: Ungarische Institut la Viena, Collegium Hungaricum la Roma, l’Institute d’Etudes Hongroises la Paris, precum și catedre universitare de limbă și literatură maghiară în prestigioase universități europene, iar bisericile romano-catolică și protestantă au întreținut intense legături în lumea bisericească, predicându-și cauza.

Editează „la un înalt nivel științific și cultural” reviste speciale: „Revue de Hongrie”, „Nouvelle Revue de Hongrie”, „Ungarische Jahrbucher” (Berlin 1921), „The Hungarian Nation”, „Archivum Europae Centro-Orientales”, „Corvina” (Roma 1921), „Revue d’Etudes Hongroises” (Paris 1921), „Hungarian Quarterly” (Londra)²² creând o bază largă de propagandă.

Sânguincioși în tematică, organizează numeroase expoziții de artă ungară și volume documentare, excelente filme, lansarea de invitații la vânătoare și excursii în Ungaria pe seama unor personalități străine ce măresc aria simpatizilor.

Așa după cum constata, cu mâhnire, Vasile Stoica „în serviciul propagandei s-au pus nu numai toți savanții, ci și toți bărbații unguri politicieni cu legături peste frontiere, ca Albert Berzeviczi (fost ministru al Instrucțiunii, istoric al Renașterii și Președinte al Academiei Ungare), contele Albrt Apponyi (fost ministru al Instrucțiunii, jurist și sociolog), baronul Iuliu Wlassics (fost ministru al Instrucțiunii), Hugo Klebelsterg, Georges Lukocs, Bela Földes, Emil Nagy, Valentin Homan, Paul Teleki, Șt. Bethlen”²³ – care au conferențiat frecvent la Roma, Londra, Paris, Berlin, Geneva și pe unde au fost ascultați sau interesați.

Tragic este că nu numai vârfurile ungurimii, dar și numeroși agenți de influențare mai mărunți, dar consecvenți și agresivi au căutat prin mii de canale să „demonstreze inferioritatea culturală, socială, artistică și etnică a cehoslovacilor, a iugoslavilor și mai ales a noastră”²⁴ (românilor n.n.).

Dintre mijloacele folosite de propaganda ungurească trebuie să amintim și organizarea de restaurante, care au promovat în toate marile orașe occidentale vinurile și muzica ungurească, făcându-l pe diplomatul român să se înfioare de „devotamentul fanatic de care sunt străbătute toate legațiunile și toți agenții politici ungurești în străinătate”.²⁵

În Anglia, la Oxford, ei creaseră Oxford League for Hungarian Selfdetermination, organism ce acuza România de distrugerea monumentelor maghiare! Și-i susțineau ideile Lordului Rothemere în organe de presă de largă circulație în Londra.

Concomitent în SUA, Comitetul American pentru Drepturile Minorităților religioase a încurajat apariția unor lucrări dușmănoase României, lucrări cu hărți antiromânești semnate de Louis C. Cornish, John M. Cabot sau Sir Robert Donald care-i numea pe români „an army of brigands!” și mulți alți neaveniți și neavizați.

Cele enumerate și multe altele demersuri concentrate au indus opiniei publice ideile „balcanizării” Europei centrale, a ruperii echilibrului politic prin tratatele de pace, făcându-l pe Lloyd George, în octombrie 1927, să declare că frontierele stabilite la Trianon trebuiau revizuite, determinându-i pe lorzii Haldane și Carson, la 27 octombrie să atace România în Camera Lorzilor și capacitând peste 200 de parlamentari să ceară revizuirea tratatului. Prin diferite canale, ideea penetrează și mediul universitar englez, american și francez, inducând convingerea că sistemul de tratate era greșit și deci trebuia... REVIZUIT!

În acest climat, firesc, sunt atacate și subiectele basarabean și cel sud-dobrogean, propaganda sovietică și cea bulgară insinuând numeroase articole în presa europeană, culminând cu revistele bulgărești „La Bulgarie” și „La Parole Bulgare” care susțin o adevărată campanie de revizuire a granițelor trasate post-bellum.

Îngrijorat, dar și avizat în domeniu, Vasile Stoica concluzionează clar, că „Ideea revizuirii tratatelor este acceptată deplin de guvern și opinia publică din Italia și Germania, face mari progrese în opinia publică a Statelor Unite și începe să se răspândească, încet și cu prudență, în unele cercuri franceze”²⁶ și era convins, că „timp de cel puțin 10 ani partea cea mai importantă a luptei noastre diplomatice se va da pentru Transilvania și Banat, cea ce reclamă din partea corpului nostru diplomatic o amănunțită și profundă cunoaștere a acestor provincii și a diverselor lor probleme”.²⁷

²⁰ Ioan Opreș – Vasile Stoica în serviciul României, Editura Oscar Print, București, 2008, p. 110

²¹ Idem, p. 111

²² Ibidem

²³ Idem, p. 112

²⁴ Ibidem

²⁵ Ibidem

²⁶ Idem, p. 113

²⁷ Idem, p. 110,,

Dacă în ianuarie 1921 Stoica propunea necesitatea unui „Serviciu de informare a străinătății”, iar apoi înaintează chiar lui Brătianu un proiect pentru „un departament special al presei și propagandei” condus de un ministru, membru în guvern „fără caracter politic și cu garanții de permanență și continuitate” pentru a coordona propaganda scrisă, radioul, cinema, turismul, printr-un om cu „competență, zel și credință”, în cooperare cu emigrația românească și în alianță cu Cehoslovacia și Iugoslavia, pentru ca cinematografia românească să producă filme „cu vederi frumoase sau scene caracteristice din țară – castele, mănăstiri, vederi din Carpați, porturi dunărene și maritime, stațiuni balneare și de vilegiatură”, pentru că „trebuia să ne strecurăm pe lângă celelalte propagande ale altor state, printr-un canal îngust, în care nu au loc decât anumite lucruri esențiale”.²⁸

Intenții laudabile, analize științifice juste, realizări minore căci „frământările politice n-au permis însă nici de data asta înfăptuirea proiectului”, iar demersurile discontinue, unilaterale, nesustținute vor fi plătite amarnic.

„Dacă pe plan național suntem incoerenți și inconsecvenți, comunitățile locale, folosind momente aniversare, trag puternice semnale de alarmă folosindu-se de întâmplări semnificative, de date recente, cu adânci ecouri în sufletele și conștiința românilor și nu numai.

Ziarul „NAȚIUNEA” din 10 februarie 1929, ce apărea la Cluj, publica pe pagina a II-a a numărului său de duminică articolul „Zece ani de la liberarea FRONTIEREI DE VEST, o laudabilă inițiativă patriotică și un important document istoric”, comemorând zece ani de când trupele române, obligate de invazia armatei bolșevice ungare a lui Bela Kun au trecut la ofensiva eliberatoare a teritoriilor românești cotoșite și supuse unui regim terorist și au pacificat Ungaria intrând triumfal în Budapesta, alungând pentru o perioadă „ciuma roșie” din vestul României.

Din inițiativa Ligii patriotice „Frăția de Cruce” ce ființa la Cluj, aniversarea reliefa că intrarea în oraș a armatei române a găsit un viu răspuns în toată opinia publică, sincer națională, deși profitorii, nu luptătorii ideii naționale, nu au întârziat să saboteze festivitatea națională, oricât aceea nu a avut nici în mână cu cea ce la anumiți <<ai noștri>> pseudo-naționaliști se poreclește: <<politică militantă de partid>>²⁹ și atunci erau mai presus interesele de partid în fața celor naționale și ne mai mirăm cum de am pierdut ?!! atât și mereu.

Articolul precizează că ideea sărbătoririi, deși discutată de curente subversive din afară și din lăuntru, a prins rădăcini în toată obștea adevărat românească de la Timișoara la Arad, de la Deva până la Cluj, de la Zalău până la Sighet, de la Beiuș până la Oradea. „Mai ales la Oradea, căreia Sfintele Paști 1919 i-au adus și Învieră românească veșnică”³⁰, deci pe toată FRONTIERA DE VEST. Festivitățile comemorative de la granița apuseană se voiau un răspuns răspicat acțiunilor „domnilor Rothermere și Bethlen pentru revizuirea hotarelor noastre intangibile” și să-i facă să înțeleagă pe toți „patronii fâțiși și oculți ai dușmanilor integrității României Mari, că la frontierele noastre rămâne înscrisă pe veci lozinca: PE AICI NU SE TRECE!”³¹

Pentru a fii edificator, ziarul publică memoriul depus de secretarul Cercului istoric al „Frăției de Cruce” dr. Amos Frâncu – senator în 1929 – despre evenimentele de la Frontiera de Vest, în anii memorabili 1918 și 1919, arătând că armata română a eliberat județele la termenele care urmează:

„I. În 28 februarie 1919 s-au dat ultimele lupte la Tisa și în munți împotriva bandelor ungurești și bolșevice, ucrainene în județul Maramureș, după ce anterior, în 18 ianuarie 1919, a fost ocupată după lupte - capitala Sighet.

II. La 28 februarie 1919 a fost cucerită, după lupte grele la frontul Ciucea-Zalău, capitala județului Sălaj, Zalău, eliberându-se prin această biruință întreg județul Sălaj și punându-se capăt atrocităților bandelor dușmane ungurești.

III. În 16 aprilie 1919 a fost eliberat definitiv județul Cluj, după lupte grele, rupându-se prin armata română frontul de la Ciucea, după ce, anterior, în 24 decembrie 1918, a fost ocupat Clujul. Astfel a scăpat acest județ definitiv de atrocitățile fără sfârșit comise cu o furie nebună de dușmanul unguresc.

Intre acestea semnalăm arderea pe rug a 44 de moți la Beliș (Beliș-Iosikafalva) prin o trupă adusă de deputatul Urmanczy sub comanda căpitanului Dietrich, cu voluntari recrutați în Budapesta, act barbar, prezentat și în documentul oficial de anchetă română – ungară, precum și la tratativele de pace de la Trianon. Mai semnalăm atacul săvârșit la Huedin de o companie secuiască asupra trenului sanitar al Legiunii I-a române din Ardeal, apărut de Crucea Roșie, unde au fost morți și răniți, iar comandantul, căpitan Șiancu, a fost condamnat la moarte. A reușit să evadeze numai cu ajutorul unor ofițeri nemți din fosta armată austro-ungară, camarazii lui de altădată.

²⁸ Idem, p. 113

²⁹ Ziarul „NAȚIUNEA”, duminică, 10 februarie 1929, Cluj, p. 2

³⁰ Ibidem

³¹ Ibidem

Mai semnalăm cele două atacuri asupra comandamentului Legiunilor române din Ardeal, cu sediul la Banca „Economul” din Cluj, pentru luarea steagului românesc, arborat la 3 noiembrie 1918.

Steagul a fost apărat eroic la contra ordinul tribunului dr. Amos Frâncu, după jurământul special făcut, prin comandanții celor trei mitraliere: Sărăndan, Tripa și Mețian, aceștia refuzând ordinul primit de la șeful ierarhic, de a preda unguirilor steagul românesc pentru evitarea vărsării de sânge. Căpitanul invoca instrucțiunea primită de la Președintele Consiliului Național, dr. Emil Hațieganu. Atât în 6 cât și în 19 decembrie 1918, detașamentul secuiesc de sub comanda lui Verböczy a fost respins cu pierderi grele, morți și răniți. Trupa românească a avut numai un mort, studentul Petrovici, în 19 decembrie 1918. De încheiere, semnalăm ororile nesfârșite comise împotriva românilor în plasa Calata și Huedin care au culminat cu crunta ucidere a sublocotenentului Tămaș, căruia i s-au scos ochii, a fost străpuns cu baionete, i s-a tăiat și pus în gură membrul viril și îngropat de viu în mormântul de el săpat, în fața mamei sale.

IV. În 19 aprilie 1919 a fost ocupat Beiușul, iar la 20 aprilie 1919 a fost ocupată Oradea, prin aceasta punându-se capăt martirajului fără sfârșit al românilor în județul Bihor, în frunte cu Ciordaș și Bolcaș.

V. În 17 mai 1919, trupele românești au ocupat Aradul, după lupte grele purtate de-a lungul iernii, începând de la frontul Zam, prin ruperea căruia a scăpat definitiv județul Hunedoara. Atrocitățile ungurești au fost fără sfârșit culminând cu asasinarea doamnei Elena Hotăran și a fiului ei, dr. Hotăran, străpuși cu baionetele ungurești, tăindu-li-se capetele și punându-le în loc capete de porci și astfel au fost azvârliți la gunoi. Prefectul ungar era pe atunci dr. Vaxjassy Lajos.

Cluj, la 24 ianuarie 1929 ”³².

Autorul semnează pentru autenticitatea extrasului și-l datează la 5 februarie 1929, Cluj. Am inserat toate acestea pentru că așa cum ne sublinia mereu Nicolae Iorga: ”Istoria se cheamă ceea ce s-a întâmplat cu adevărat, nu ceea ce am vrea să se fi întâmplat”³³ și e bine să știm adevărul, să ni-l asumăm și să învățăm, înscriindu-ne în cuvintele înțeleptului francez Staël, care concluziona că „ A înțelege tot, înseamnă a ierta tot”.³⁴

Deși, așa cum consemna Ionel Pop în articolul „Aici suntem!”, „Nu suntem un neam neașezat, în dibuire după o patrie, nici un neam pe care să nu-l mai încapă hotarul. Nu suntem un popor care să căutăm pretexte de cucerire, după ce ne-am fi adunat cu toții sub acoperișul casei noastre. Suntem aici, pe pământul nostru să stăm”³⁵ și totuși ne-am întrebat și continuăm să ne întrebăm... DE CE?!!

Poate pentru că nu am făcut ceea ce ne îndemna șeful statului român la 7 septembrie 1940, prin apelul adresat Țării la radio: „Să cerem iertare nefericiților noștri frați, care prin vitregia vremurilor și din propria noastră vină, au fost ruși din trupul nostru îndurerat; să aruncăm blestemul nostru asupra marilor vinovați; să plângem morții și martirii care au căzut și au suferit pentru ce au voit și au dorit și care au luptat pentru o Românie tare; să ne luăm solemn angajamentul că de azi ne unim în muncă și în frăție, în gândire și în simțire, în dreptate și în lege, în disciplină și în cumpătare, în ordine și credință, pentru ca prin muncă să ne întărim, să prosperăm și să fim gata”³⁶, poate pentru că am fost creduli în dreptatea noastră, poate pentru că am fost naivi în a ne încrede adesea în „marii noștri aliați”, dar precis pentru că mereu am fost dezbinați, învrăjbiți și dușmani între noi și, pe lipsa noastră de unitate profitorii și-au atins scopul.

Să nu mai repetăm greșelile trecutului și ne va fi și nouă bine în pământul strămoșilor noștri bimilenari.

³² Ibidem

³³ Nicolae Iorga - *Oameni care au fost*, vol. IV, București, 1939

³⁴ Th. Simenschy – *Un dicționar al înțelepciunii*, Editura Junimea, Iași, 1979, p. 382

³⁵ *** - Ziarul „ARDEALUL”, nr. 3 (1942) p. 7

³⁶ Josif Constantin Drăgan - *ANTONESCUL, mareșalul României și războiul de reînțregire*, Fundația Europeană Drăgan, 1991, p. 255